

Ongelmakeskeinen oppimisen arviointi

25.5.2026

Ongelmakeskeinen oppiminen muuttaa myös oppimisen arviointia. Tenttivastaukset antavat yksikäsitteisen ja mahdollisesti yksiulotteisemman kuvan osaamisesta ja oppimisesta, mutta ongelmakeskeisessä oppimisessa arvioinnin dimensiot ja mittarit muuttuvat.

Arvioinnissa huomioitavaa

Ongelmakeskeisessä oppimisessa (PBL) arviointi nousee keskeiseen mutta usein haastavaan rooliin. Siinä missä perinteisessä opetuksessa arviointi kohdistuu usein tietosisältöjen hallintaan tai yksittäisiin suorituksiin, PBL:ssä oppiminen tapahtuu prosessina: tutkimalla, keskustelemalla, kokeilemalla ja reflektoimalla. Tämä muuttaa myös arvioinnin luonnetta. Kysymys ei ole vain siitä, mitä opiskelija tietää lopuksi, vaan miten hän on oppinut.

Arviointi vaikuttaa voimakkaasti siihen, miten opiskelijat suhtautuvat oppimiseen. Jos PBL-kurssilla arvioidaan pääasiassa tuotosta, opiskelijat ohjautuvat helposti tavoittelemaan nopeaa vastausta syvällisen ymmärtämisen sijaan. Jos taas prosessi jää kokonaan arvioinnin ulkopuolelle, oppimisen kannalta keskeinen työ – kuten tiedon hankinta, reflektointi ja ryhmässä toimiminen – voi jäädä näkymättömäksi. PBL:ssä arviointi ei siis ole erillinen lisäosio, vaan osa pedagogista rakennetta.

Arviointi toimii myös viestinä opiskelijoille siitä, mitä oppimisessa pidetään tärkeänä. Ongelmakeskeisessä oppimisessa arvioinnin tulisikin tukea menetelmän perusajatusta eli kannustaa aktiivisuuteen, ajattelun kehittämiseen ja perusteltuun päätöksentekoon. Tämä edellyttää tietoisia valintoja ja läpinäkyvyyttä arvioinnin

suhteen.

Painotukset, olennaisuus ja tuotos

Yksi keskeisimmistä arviointiin liittyvistä kysymyksistä PBL:ssä on painotusten valinta. Arvioidaanko lähtökohtaisesti lopputulosta eli toiminnan tuloksena syntynyttä ratkaisua tai tuotosta? Vaiko kuitenkin oppimisprosessia, jonka kautta ratkaisu syntyi? Yksi luonnollinen lähestymistapa on näiden yhdistäminen, mikä edellyttää selkeästi jäsennettyä ja läpinäkyvää arviointimenetelmää, joka käydään opiskelijoiden kanssa läpi tehtävänannon yhteydessä.

Oppimisprosessin arviointi voi kohdistua esimerkiksi opiskelijan kykyyn tunnistaa olennaisia kysymyksiä, hakea ja arvioida tietoa, perustella valintojaan sekä reflektoida omaa oppimistaan. Tällainen arviointi ohjaa opiskelijoita keskittymään oman ajattelun kehittämiseen. Samalla se tekee näkyväksi asiantuntijuuden kehittymisen ja auttaa tunnistamaan myös mahdollisia oman osaamisen rajoitteita tai alueita, joilla on vielä opittavaa.

Lopputuloksen arviointi säilyttää asemansa oppimisprosessin rinnalla erityisesti silloin, kun kurssiin liittyy selkeitä osaamistavoitteita tai työelämälähtöisiä tuotoksia. Ratkaisun laatu, toteutettavuus ja perustelut ovat päteviä arvioinnin kohteita. Hyvä tuotos on kriittisesti arvioitu ja perusteltu, muttei välttämättä täydellinen. Esimerkiksi ketterissä menetelmissä projekti tuleekin jättää avoimeksi. Mihin suuntaan tämänhetkisestä toteutuksesta voidaan edetä?

Oman haasteensa arvioinnille asettaa ryhmätyö. Miten yksilön suorite eriytetään ryhmästä etenkin silloin, jos sekä prosessissa että vaikutuksessa lopputulokseen on merkittäviä eroja? Ryhmäarviointi tukee yhteisöllistä oppimista ja kehittää käytännön työelämävalmiuksia, mutta voi samalla aiheuttaa kokemuksia epäreiluudesta, jos jäsenten panostus koetaan epätasaisiksi. Yksilöllinen reflektointi sekä vertais- ja itsearviointi ovat keinoja eriyttää arviointia ja nostaa esiin yksilötason oppiminen.

Oppimista tukeva arviointi

Toimiva arviointi ongelmakeskeisessä oppimisessa ei synny itsestään, vaan se vaatii huolellista suunnittelua. Lähtökohdaksi on hyvä ottaa oppimistavoitteiden kirkastaminen eli mitä opiskelijoiden tulisi oppia prosessin aikana ja miten tämä oppiminen voidaan havaita? Kun arviointi johdetaan selkeästi kurssin tavoitteista, siitä tulee ohjauksellinen elementti muiden muassa.

Ohjaus oppimisprosessin aina on erityisen tärkeää. Tämä mahdollistaa oppimisen pohdinnan myös tehtävän aikana ja auttaa opiskelijoita tarvittaessa suuntaaman oppimistaan uudelleen. Myös arvioinnillisesti voidaan ottaa huomioon se, miten hyvin ryhmät ottavat palautetta vastaan ja muuttavat joko toimintaansa tai ajatusta siitä, mihin ongelmanasettelulla pyritään. Palaute oppimisprosessin aikana auttaa opiskelijoita suuntaamaan työskentelyään, tarkentamaan ajatteluaan ja korjaamaan virheellisiä oletuksia. Arviointi ei ole vain arvostelua, vaan ohjauksen väline.

Onnistuneen arvioinnin edellytys on läpinäkyvyys. Opiskelijoiden on ymmärrettävä, mitä arvioidaan ja millä

perusteilla. Selkeät arviointikriteerit, esimerkit ja keskustelu arvioinnin logiikasta vähentävät epävarmuutta ja lisäävät luottamusta menetelmään. Reilu ja tarkoituksenmukainen arviointi vahvistaa ongelmakeskeisen oppimisen, ja miksei kaiken muunkin oppimisen, vaikuttavuutta.

Artikkelisarja ongelmakeskeisestä oppimisesta saa jatkoa vielä yhden artikkelin verran. Siinä tarkastellaan ongelmakeskeisen oppimisen tehtävänasetantaa.

Sarjassa aiemmin ilmestyneet artikkelit:

Ongelmakeskeinen oppiminen opettajan näkökulmastaOngelmakeskeinen oppiminen opiskelijan näkökulmasta**Mikko Kulmala**
Lehtori
Seinäjoen ammattikorkeakoulu